

تعريف موجز بالإسلام
باللغة : الفلانية (نيجيرية) (Nigerian)
Introduction to Islam in Fulani Language

Bismillaahi arrahmaani arrahiimi.

ANNDIN KI DIINA ISLAAMA:

Yettoore tabitanii ALLAH joomu tageefooji.
Salaatu jawmiraawo e kisndam maako tabita doo jaagordo nulaaŋe,
koochoowo needen: Muhammadu e aalo en maako e sahaabo en maako fuu.
Taawonon: Anndin kima;diina lislama kaŋkō woni ragare diinaaji di
ALLA jippini doo ragareejo annabo en e nulaaŋe maako,haŋko woni
annabiijo Muhammadu Siy Abdullaahi(sallallaahu aleyhi wa sallama).
Kaŋkō woni diina goonga ka ALLAH jaŋata diina kō luutika.Haqiiqa
ALLAH waŋika diina koynaaka koyka walaa saŋeende e maaka.Nonnon
boo,ALLAH yeway mo naatika ko waawata.O defnitayŋe ko ŋuriŋe
sembe.Diina kaa boo daŋrage maaka woni wootidin'go ALLAH haa dew-
al(tawhiid).Waato annduki dewreteefo goonga walaa say ALLAH tan
kawto walansamo-goonga woni mantoore maaka aaldilaaku woni taaror-
de maaka.Kaŋka woni diina makka,ka jayaaŋe hannditirto e muudum
faago e nafoojum haa duunya e laahira.Ka don rentinaŋe haa kala
torra fuu haa ngeendam maŋŋe e laahira maŋŋe.Kaŋka on ALLAH wo'i-
niri nuɗɗinki e gikkuuji e mum.Diina on anndini yimŋe faabootiral
e yinde ngam ALLAH ŋaawo o wurtiniŋe daga fiŋe majjere yaago ya-
ago njayri njulndamku. NDenka hannditiŋe faago e datal kannda,kaŋ-
ka woni diina mɓosiika haa habaruuji maaka e. kiitaaji maaka,ka
yaccata sayŋe woni goonga,kiitaaji maaka laatata say hayru e aadi-
laaku,sawaa'un dun nuɗɗinki caahiiki,koo kuude boŋde,koo gikkuuji
teddufi e neediiji ŋangiidi.

Diina Islaama don nufa:-

- (1)- Anndin'go yimŋe jawmiŋe,e inde maako boŋde e tin'dinooje
maako ŋangiide e kuude maako timmuŋe.
- (2)- Yonuki jayaaŋe faago rewuki ALLAH gooto,kawto walanaamo,
ŋe dowtanamo haa umrooje maako,ŋe daya kaale maako,ngam e doo on
ŋe heŋata neema ngeendam duunya e laahira.
- (3)- Siftinirki ŋe yaake maŋŋe e wartirde maŋŋe ŋaawo mayde e ko
ŋe fottata e mum haa genaale maŋŋe e wakkati ummungal maŋŋe e ko-
roosuye ngam jeyaaŋe annda hootirde maŋŋe haa laahira neema alja-
nna ko yanngada yiite.

HAA KO SAALI dO EN WAAWAN HETUGO KO DIHA ISLAAMA ANNDINTA:-

Arannde woni NUDDINKI:

Kaŋjum woni nuddin'go daŋrange Iimaana jeegoo :

(1)- Nuddinki ALLAH dum don tabita e fiijiji garandiŋo:

a)- Nuddinki hanke^u tagoowo.

b)- Nuddinki walaa reweteedo goonga say hanko tan.

ŋ)- Nuddinki inŋe maako e tinndinooje maako banano di wariri haa Quraana e Sunna annabiijo(sallallaahu aleyhi wa sallama).

(2)- Nuddinki malaa'ika en :malaa'ika en ŋe jayaaŋe ALLAH teddu-ŋe,ALLAH tagiŋe e bawŋe mum,ŋe don rewamo,downtanamo,ŋe luutataa um-rooje maako e kadaadi maako,o defnitiŋe e noone kuude.

NDER maŋŋe woodi bi'eteedo Jibriilu:hanko waddata nulal ALLAH haa annabo en maako.

Woodi Miikaa'iilu:hanko woni gakkilaado toŋo e pudle.

Don NDER MAŋŋE Israafiilu: gakkilaado fuufuki luwal ngam maayuki e ummuki fiande darngal.

Don nder maŋŋe malakul mawti: kanko woni gakkilaado hoo'ugo yonki.

(3)- Nuddinki defte ALLAH,ALLAH ŋangiido jippini defte kanndi-tooje haa hayru dow nulaaŋe maako,kan'je woni:-

a)- Attawraat:Kayre woni deftere annebi Muusa(aley hissalaam).Kayre ŋuri mawnugo haa defte bani^{deftere} israa'iila en.

b)- Al-in'jiila: kayre woni annebi Iisaa (aleyhissalaam).

ŋ)- AL-zabuura:kayre woni deftere annabi Daawuuda(aley hissalaam).

c)- Dereeji annabi Ibrahim e annabi Muusa(aley himassalaam).

d)- AL-Quraanulkariimu:jippinaande dow annabiijo men Muhammadu ragareejo annabo en,nden Quraan man moyti defte caaliide doo fuu. Nonnon ALLAH hoosi alkawal reenuki nde ngam latta hujja dow takle fuu haa fiande darngal.

(4)- Nuddinki nulaaŋe,ALLAH ŋangiido neli nulaaŋe faago e tagle maako,arano maŋŋe wi'eteŋe : Nuuhu,ragareejo maŋŋe wi'eteŋe Muhammadu (sallallaahu aleyhi wa sallam).

Annabo en fuu ŋe yimŋe ALLAH on tagi ŋe e bawŋe mum^{ŋe} walaa koo dum e nder keeroruyeeji ALLAH ŋe fuu ŋe jeyaaŋe ALLAH o teddiniriŋe e nulal,nele fuu hempidi e nelal ragareejo nulaaŋe annabiijo Muhammadu adu nulaado faago e moŋgal yimŋe,walaa annabiijo nulete ŋaawo maako

(5)- Nuddinki fi alawmaare ragareere:kayre woni: fi alawmaare ummu-
ngal,nde fi alawmaare wala Saawo mum yaake ALLAH umminta maybe ngam
o warja kuude kuude boode mboodeenga,o warja kallindo dow kallele
mum. Ko woni nuddinki fi alnde darngal: boo,kannjum woni nuddinki
kala ko laatata Saawo mayde,daga emtuki kabriire,e neemaaji maare,
e yagngada maare e ko laatata Saawo man,bana ko nanndi ummuki daga
gensaale,e hawtukise haa daronde darngal,e koroosuye nden haa ragare
bo naatuki aljanna koo yagngada yiite . Dii do fu di don nder gaji-
biidi nuddinki fi alnde darngal .

(6)- Nuddinki hoddirooje.
Goddo nuddina dow kala ko laati fu allah on hoddiri hayru e sarru,o
tagi tagi fuu fotde ko arti haa anndal maako e hikima maako,kala ko
laati fuu don haa anndal maako don winndi bo.ALLAH on muufi dum
nden tagi dum.

DADRANGE ISLAAMA:

Diina Islaama don mahe dow dadrage jowi,goddo laatata juuldo
timmudo sayto o nuddinide o huuwafe.

Aranal maaji woni: seedaaki deweteeo e goonga walaa say Alla,e
seedaaki annabiijo(Muhammado)o nulaao Allah.
Seedaaku ngu,kangu woni ommitirgeel diina islaama, dowman kala k-
uude fuu mahete.

KO WONI MAANA(LAA'ILAAHA ILLALLAAHU)

Ay walaa reweteeo e goonga say Allah tan,nden kala reweteeo ko
luutimo fuu dum majjere.

KO WONI MAANA(SAHAADATU ANNA MUHAMMADAN RASUULULLAAHI)

Ay goonfinki mo haa ko o waddi fuu,dowtanaakimo haa ko o umri,e lu-
ncitaago ko o hadi o surngili.

Diisaal maaji woni:juulde.

Dum julde jowi on haa kala fi alande.Allah farliidiniide ngam sonugo
hankunde julde e jawmum,nonnon ngam nde laata nde hadoore kalleele.
Alla jopngitii dow maare neemaaji duuniya e laahira; jayaafo don
tinora e maare duuniya e laahira.

Tataaal maaji woni:zakka

Zakka dum sadaka on neddo wurtinta kala hitaande fuu haa Allah ris-
kimo,o hokka talaka en henaniise hokkeego,ka waajibay dow talaka en
say jaynitaase marbe ko henani itteego zakka tan ngam hebbitingo d-
iina maase e wo'inki gikkuuji maase e faddangoobe msiibooji e sennu-
kise haa kalleele e hissango talaka en haajeeji maase,e barkidinki

Jawle maŝŝe. Nden ko wurintente man dum huunde famarde haa koalla yediŝe.

Nayaŝal maaji woni:suumay:

Kan'jum boo dum lewru wooru honnon haa kala hitaande fuu. Waato lewru jeenayaŝru haa limngal lebbi hijra, kayru wi'ete: "Ramadaan" bee arabre. Kala julde balingiido fu suuman, gorke e debbo; namata, yarata dakkata kore fotde e ŝalawma daga seekuki buulol haa yaago mutki naange. Alla taskanimo suumi fuu nbarjaari duundi.

Joyaŝal maaji woni:hijju:

Waato hijjigo suudu Alla ^{haa} Nakka, Alla farliŝika dow marŝo bawŝe ude woore haa ngeendam. Maaton on moŝgal julŝe hawtata ngam rewo Alla goote, ŝe don ŝorna ŝornuce goote, ŝe fuu ŝe fotan kal-kal, lamŝo e talaka, marŝo e cooyŝo, daneejo e ŝaleejo, fuu e ŝe huuwa kuuŝe goote ŝurduŝe nder maaje ni woni: Darki Arfa, e taaruki suudu Kaaba: -Alqibla juuŝe, e yaande hankunde Saŝa, e Marwa. ŝaŝiŝa woodi botteeji duuniya, e laahira duŝŝi di hetataake nder kuuŝe hijju.

Anndingoma diina islaama yuŝŝi ngeendam, julŝe fuu ngam tinaye maŝŝe haa duuniya, e laahira. O dagnaniŝe te'ugo rewŝe, nden o solni haa man, o harmini njeenu e luuŝu fidduŝi fuu, nonnon diina islaama wajabini ŝompugo leŝol e endugo talaka en e hakkilangoŝe. Nonno o sonni kala gikkuuji boduŝi, o rentini kala gikkuuji leŝŝi o dagnaniŝe faggitaago dagiingo baŝilu e ko nanndi e mum. O harmini riba e kala filu karminaangu. Diina islaama yejŝitay ŝurdootiral woni h-akkunde yimŝe ngam man, oreeni hakkeeji tana. O hiiti kala mo yaŝŝiti keeri sari'a fuu bee ko henani, bananta fuŝkitiigo, njeenu, yarkiŝal e ko nandi e mum. Nonnon sari'a hiiti kala mo tooŝi tanaa mum fuu, ba warngo, e nguyka e tuuma njeenu (qazfu) e torra. Nden o hiiti kala tooŝannde fuu bee ko leeŝanta dum. Nonnon diina islaama yejŝitay alaqaaji hakkunde ardiŝe e wonŝe lesmaŝŝe. Owajbini dowtango ardiŝe haa tana yeddugo Alla. O harmini lostugo juunngo haa dowtaangoŝe ngam reentugo fitinaaji e bonanndaaji. Ko ŝaliido fuu don anndina en diina islaama don moŝŝi kala boduŝum fuu. Ka don wo'inna alaqa hakkunde jeyaado e jawmum, e alaqa neŝŝo e jama'aare mum. Diina islaama don hanndita ummaatoore haa kala hayru fuu, rentinande kala sarru fuu. Doo don holla timmeenddu diina islaama e mboodeenga maaka haa kala bayngeeji maaka fuu.

Yettooje tabitani laamiido Allah.

Faŝŝiro ngo timmi ŝalnde Alarba IO/IO/I4I9/ F/N/
fottiinde e limngal daŝki annabi Iiŝa 27/OI/I999/
Baŝiiru Imaam Aliy on faŝŝiri

E

Waliinde Haamidu Aaraabo e
Ibraahiim Jaalo Muhammad
Jangooŝe fannu sari'a haa Jaami'a Islaama nga Madiina
Sa'udi Arabi'a

Baatiŝe e winnduŝe ko:

Mustafa Jibriilu Soh
Yero Demba Jallo
Muhammadu Habiibu Soh
Jangooŝe fannu sari'a haa Jaami'a Islaama nga Madiina
Sa'udi Arabiya.